

บทความที่ :

Article :

2

**สถานภาพองค์ความรู้ของรัฐประศาสนศาสตร์
ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือระหว่าง พ.ศ. 2547 - 2560**

**Status of Knowledge in Public Administration in
Northeast Thailand in B.C. 2547 - 2560**

ศุภกานต์ โสภาพร* และ อลงกรณ์ อรรคแสง*

Suphakarn Sophaporn* and Alongkorn Akkasaeng*

*วิทยาลัยการเมืองการปกครอง มหาวิทยาลัยมหาสารคาม [College of Politics and Governance, Mahasarakham University]; Corresponding author e-mail: Suphakarn_7@hotmail.co.th

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอสถานภาพองค์ความรู้ของรัฐประศาสนศาสตร์ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ตั้งแต่ พ.ศ. 2547-2560 ด้วยการจัดให้อยู่ภายใต้ 4 หมวด ได้แก่ หมวดนโยบายสาธารณะ หมวดทฤษฎีและพฤติกรรมองค์การ หมวดการบริหารทรัพยากรมนุษย์ และหมวดการคลังและงบประมาณ โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากข้อเขียนทางรัฐประศาสนศาสตร์ที่เขียนขึ้นโดยนักวิชาการที่เป็นอาจารย์ในสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ที่สอนอยู่ในมหาวิทยาลัยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประจำปีการศึกษาที่ 1/2560 ซึ่งถูกผลิต ตีพิมพ์ และเผยแพร่ต่อสาธารณะระหว่างปี พ.ศ. 2547-2560 ภายใต้เงื่อนไขที่เป็นข้อเขียน 4 ประเภท ได้แก่ (1) บทความตีพิมพ์ในวารสารและหนังสือรวมบทความในระดับชาติ (2) ผลงานตีพิมพ์ในระดับนานาชาติ (3) โครงการวิจัยทางรัฐประศาสนศาสตร์ ซึ่งเป็นหัวหน้าโครงการ และ (4) ตำราทางรัฐประศาสนศาสตร์ โดยไม่รวมเอกสารคำสอน ข้อเขียนทางรัฐประศาสนศาสตร์ ตั้งแต่ พ.ศ. 2547-2560 มีจำนวนทั้งสิ้น 346 เรื่อง ประกอบด้วย หมวดนโยบายสาธารณะ จำนวน 184 เรื่อง หรือร้อยละ 53.18 หมวดทฤษฎีและพฤติกรรมองค์การ จำนวน 113 เรื่อง หรือร้อยละ 32.66 หมวดการบริหารทรัพยากรมนุษย์ จำนวน 25 เรื่อง หรือร้อยละ 7.23 และหมวดการคลังและงบประมาณ จำนวน 24 เรื่อง หรือร้อยละ 6.94 ดังนั้น แนววงรัฐประศาสนศาสตร์ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือจึงควรให้ความสำคัญกับการศึกษาในหมวดการบริหารทรัพยากรมนุษย์ และหมวดการคลังและงบประมาณเพิ่มขึ้น ควบคู่ไปกับการศึกษาในหมวดนโยบายสาธารณะ และหมวดทฤษฎีและพฤติกรรมองค์การ

คำสำคัญ: สถานภาพองค์ความรู้; รัฐประศาสนศาสตร์; ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

Abstract

This research aimed to present status of knowledge in public administration between B.C. 2547-2560 classified into four sections, including public policy section, theory and organizational behavior section, human resource management section and finance and budget section. The data was collected from research papers written by teacher educators in the field of public administration in Northeast Thailand in the first academic year 2560. These research papers were written, published and publicized between B.C. 2547-2560 in four types which include (1) published articles in journals and national proceedings, (2) international published articles, (3) public administration research projects, and (4) project leaders and public administration textbooks without in inclusion of teaching documents. The findings indicate that 346 research papers published between B.C. 2547-2560 were classified into four sections, including 184 research papers in public policy section (53.18%), 113 research papers in theory and organizational behavior section (32.66), 25 research papers in human resource management section (7.23%) and 24 research papers in finance and budget section (6.94%). Therefore, the circle of public administration in Northeast Thailand should give importance to the investigation on human resource management section and finance and budget section together with the investigation on public policy section and theory and organizational behavior section.

Keyword: State of Knowledge; Public Administration; Northeast Thailand

บทนำ

รัฐประศาสนศาสตร์เริ่มเข้ามามีบทบาทในภาคตะวันออกเฉียงเหนืออย่างน้อยก็ตั้งแต่ที่ปรากฏว่า คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ สถาบันราชภัฏมหาสารคาม เริ่มมีวิชารัฐประศาสนศาสตร์ภายใต้ชื่อ “ภาควิชารัฐศาสตร์และนิติศาสตร์” ซึ่งได้เปิดสอนในภาคเรียนที่ 1/2539 (คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, 2558) และในภาคเรียนที่ 2 ปีเดียวกัน ที่คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ สถาบันราชภัฏอุบลราชธานี (สาขารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี, 2554) อย่างไรก็ตาม การเริ่มเข้ามามีบทบาทของรัฐประศาสนศาสตร์ในช่วงนั้น กล่าวได้ว่า ยังไม่มีความเป็น “รัฐประศาสนศาสตร์” พอสมควร กล่าวคือ ในสถาบันราชภัฏมหาสารคาม รัฐประศาสนศาสตร์ได้อยู่ภายใต้ชื่อภาควิชารัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ นั้นแสดงให้เห็นว่ารัฐประศาสนศาสตร์เป็นเพียงเสี้ยวหนึ่งของการเรียนการสอนรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์เท่านั้นเอง ในขณะที่เดียวกันที่สถาบันราชภัฏอุบลราชธานีกลับมีคณะกรรมการสาขาวิชาที่มีที่มาจากสาขาวิชาอื่นที่มีใช้รัฐประศาสนศาสตร์มาดำรงตำแหน่งทั้งคณะกรรมการไปจนถึงประธานกรรมการสาขาวิชา และต่อจากนั้นรัฐประศาสนศาสตร์ในฐานะที่เป็นสาขาวิชาหนึ่งในคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ก็ปรากฏในลักษณะดังกล่าวเรื่อยมา จนถึง พ.ศ. 2546 ที่รัฐประศาสนศาสตร์ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือได้ก่อร่างสร้างรูปขึ้นอย่างชัดเจน เมื่อมีการก่อตั้งวิทยาลัยการเมืองการปกครองที่มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ด้วยการผนวกภาควิชารัฐศาสตร์ ศูนย์ข้อมูลการเมืองท้องถิ่นภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และโครงการจัดตั้งหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิตซึ่งขณะนั้นสังกัดอยู่ในคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์เข้าด้วยกัน (วิทยาลัยการเมืองการปกครอง, ม.ป.ป.) และในปีถัดมา กล่าวคือ พ.ศ. 2547 วิทยาลัยการเมืองการปกครอง มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ได้มีการเปิดสอนในสาขาวิชา (Discipline) บริหารรัฐกิจและกิจการสาธารณะขึ้น จึงทำให้สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์หรือนัยหนึ่งคือสาขาวิชาบริหารรัฐกิจและกิจการสาธารณะในขณะนั้นมีความเป็นตัวเป็นตนพอที่จะถือเอาเป็นจุดเริ่มต้นของการศึกษารัฐประศาสนศาสตร์ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือได้

อย่างไรก็ตาม ตลอดระยะเวลาอย่างน้อย 14 ปี นับจากปีที่วิทยาลัยการเมืองการปกครอง มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ได้มีการเรียนการสอนรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิตว่ายังไม่มียานวิชาการเรื่องใดที่ให้ความสำคัญกับสถานภาพองค์ความรู้ของรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิตในภาคตะวันออกเฉียงเหนืออย่างเป็นระบบเลย แม้จะมีงานวิชาการบางส่วน เช่น งานของ วีระศักดิ์ เครือเทพ (2547) เรื่อง รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต (MPA): หลักสูตรการศึกษาที่ล้าหน้าหรือทัวจะไม่ทันสมัย? ซึ่งเป็นบทความที่พัฒนาจากงานวิจัยนำร่องเพื่อการปรับปรุงหลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต (สาขารัฐประศาสนศาสตร์) และรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชารัฐประศาสนศาสตรคณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย หรือ งานของ ไสภารัตน์ จารุสมบัติ (2550) ที่ศึกษาเกี่ยวกับสถานะและความก้าวหน้าของสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจสถานะภาพและพรมแดนความรู้ของวิชาของรัฐประศาสนศาสตร์ ตั้งแต่ พ.ศ. 2546-2550 ใน 5 ด้าน ได้แก่ การบริหารทรัพยากรบุคคล การบริหารองค์การและเทคนิคการบริหาร นโยบายสาธารณะ การคลังและงบประมาณ และการบริหารจัดการองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ก็ตาม หากกล่าวในนัยของการศึกษารัฐประศาสนศาสตร์ในระดับภูมิภาคแล้ว อาจกล่าวได้ว่าเป็นการศึกษาแบบ "หละหลวมและฉาบฉวย" กล่าวคือ มีเพียงการนำหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรที่มีการเปิดสอนในบางมหาวิทยาลัยในภูมิภาคไปเป็นหน่วยของการวิเคราะห์เท่านั้น ซึ่งก็ไม่สามารถทำให้เห็นถึงสถานภาพองค์ความรู้ของรัฐประศาสนศาสตรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือได้อย่างเป็นระบบอยู่ดี ดังนั้น บทความนี้จึงเกิดขึ้น อย่างน้อยก็เป็นการเติมช่องว่างองค์ความรู้ของการศึกษาประวัติศาสตร์ของรัฐประศาสนศาสตร์ไทย โดยพิจารณาอย่างเฉพาะเจาะจงมาที่ระดับภูมิภาค ซึ่งยังไม่มีผู้ใดศึกษามาก่อนไม่ว่าจะเป็นภูมิภาคใดๆ ในประเทศ มากไปกว่านั้น ปริมาณทลความรู้ของรัฐประศาสนศาสตรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือย่อมถูกสะท้อนให้เห็นความเฉพาะตัวของศาสตร์ที่อยู่ภายใต้บริบทที่แตกต่างในภูมิภาคอย่างเป็นระบบ ผ่านบทความนี้ เนื้อหาอื่นใดการเห็นถึงตำแหน่งแห่งที่ของความรู้ทางรัฐประศาสนศาสตร์ ย่อมทำให้ชุมชนวิชาการทางรัฐประศาสนศาสตรในแถบนี้เห็นถึงสิ่งที่ควรทำต่อไป

วัตถุประสงค์

เพื่อนำเสนอสถานภาพองค์ความรู้ของรัฐประศาสนศาสตร์ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ตั้งแต่ พ.ศ. 2547-2560

ระเบียบวิธีวิจัย

บทความนี้อาศัยการวิจัยที่เป็นการวิจัยเชิงผสมผสาน กล่าวคือ ใช้วิธีเชิงคุณภาพในรูปแบบของการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) เป็นหลัก และเสริมด้วยวิธีเชิงปริมาณ เพื่อให้เห็นถึงแนวโน้มและภาพรวม ซึ่งเก็บรวบรวมข้อมูลจากข้อเขียนทางรัฐประศาสนศาสตร์ที่เขียนขึ้นโดยนักวิชาการที่เป็นอาจารย์ในสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ที่สอนอยู่ในมหาวิทยาลัยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประจำปีการศึกษาที่ 1/2560 ซึ่งถูกผลิต ตีพิมพ์ และเผยแพร่ต่อสาธารณะระหว่างปี พ.ศ. 2547-2560 ภายใต้เงื่อนไขที่เป็นข้อเขียนทางรัฐประศาสนศาสตร์ 4 ประเภท ได้แก่ (1) บทความตีพิมพ์ในวารสารและหนังสือรวมบทความในระดับชาติ (2) ผลงานตีพิมพ์ในระดับนานาชาติ (3) โครงการวิจัยทางรัฐประศาสนศาสตร์ ซึ่งเป็นหัวหน้าโครงการ และ (4) ตำราทางรัฐประศาสนศาสตร์ โดยไม่รวมเอกสารคำสอน ทั้งนี้ ด้วยการจัดให้อยู่ภายใต้ 4 หมวด ได้แก่ หมวดนโยบายสาธารณะ หมวดทฤษฎีและพฤติกรรมองค์การ หมวดการบริหารทรัพยากรมนุษย์ และหมวดการคลังและงบประมาณ โดยแนวทางการพิจารณาและตีความข้อมูลที่ได้นั้น จะอิงตามกรอบซึ่งประยุกต์จากการสังเคราะห์ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง มาตรฐานคุณวุฒิระดับปริญญาตรี สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ พ.ศ. 2558 ประกาศ ณ วันที่ 26 มิถุนายน พ.ศ. 2558 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2558) และยืนยันข้อมูลดังกล่าวด้วยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ การแจกแจงความถี่ และค่าร้อยละ ซึ่งในแต่ละหมวดมีขอบเขตที่ครอบคลุมถึงเนื้อหา ดังนี้

1) หมวดนโยบายสาธารณะ ผู้เขียนได้ประยุกต์ใช้กรอบเชิงระบบของ David Easton (1965 อ้างถึงใน ปิยะพงษ์ บุชบงก์, 2552) และกรอบกระบวนการของ Thomas R. Dye (1981 อ้างถึงใน ปิยะพงษ์ บุชบงก์, 2552) มาเป็นกรอบแนวคิดใน

การจัดในหมวดนี้ ซึ่งจะแบ่งเป็นหมวดย่อย ดังนี้ (1) หมวดย่อยที่กล่าวถึงภาพรวมของนโยบายสาธารณะ (2) หมวดย่อยสภาพแวดล้อม ที่กล่าวถึงสถานการณ์ บริบท รวมไปถึงสภาพแวดล้อมต่างๆ ที่ห้อมล้อมหมวดย่อยปัจจัยนำเข้า หมวดย่อยกระบวนการ หมวดย่อยปัจจัยนำออก และหมวดย่อยข้อมูลป้อนกลับ (3) หมวดย่อยปัจจัยนำเข้า ที่กล่าวถึง การระบุถึงปัญหา การเสนอข้อเรียกร้อง และการให้ความสนับสนุน (4) หมวดย่อยกระบวนการ ที่กล่าวถึง การกำหนดข้อเสนอนโยบาย การสร้างความชอบธรรมให้กับนโยบาย การกล่าวถึงกระบวนการทางการเมืองหรือการบริหาร (5) หมวดย่อยปัจจัยนำออก ที่กล่าวถึงตัวนโยบาย/กฎหมาย การนำนโยบายไปปฏิบัติ รวมไปถึงการตัดสินใจเลือกกระทำกับนโยบายทั้งการเลือกกระทำและเลือกไม่กระทำ และ (6) หมวดย่อยข้อมูลป้อนกลับ ที่กล่าวถึง การประเมินผลนโยบาย รวมถึงข้อมูลป้อนกลับ

2) หมวดทฤษฎีและพฤติกรรมองค์การ ในหมวดนี้ผู้เขียนจะแบ่งออกเป็น 2 หมวดย่อย ได้แก่ (1) หมวดย่อยทฤษฎีองค์การ ที่กล่าวถึงภาพรวมของทฤษฎีองค์การ และการบริหารงานภาคสาธารณะ และ (2) หมวดย่อยพฤติกรรมองค์การ ที่กล่าวถึงภาพรวมของพฤติกรรมองค์การ รวมไปถึงประเด็นที่ศึกษาถึงพฤติกรรมของมนุษย์ในองค์การประเด็นอื่นๆ เช่น ค่านิยม ทศนคติและความพึงพอใจ บทบาท ภาวะผู้นำ แรงจูงใจและขวัญกำลังใจ เป็นต้น

3) หมวดการบริหารทรัพยากรมนุษย์ ในหมวดนี้มีปริมาณข้อเขียนจำนวนน้อย ดังนั้น จึงไม่สามารถแบ่งเป็นหมวดย่อยดังเช่น 2 หมวดที่ผ่านมา อย่างไรก็ตาม ในการนำเสนอในหมวดนี้จะได้นำเสนอเป็นประเด็นๆ ไป พอที่จะได้เห็นภาพรวมของศาสตร์ในหมวดนี้ โดยมีขอบเขตครอบคลุมถึง 5 ประเด็น ได้แก่ (1) ประเด็นที่กล่าวถึงภาพรวมของการบริหารทรัพยากรมนุษย์ (2) ประเด็นเกี่ยวกับการสรรหาทรัพยากรมนุษย์ (3) ประเด็นเกี่ยวกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ (4) ประเด็นเกี่ยวกับการรักษาไว้ซึ่งทรัพยากรมนุษย์ และ (5) ประเด็นเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรมนุษย์

4) หมวดการคลังและงบประมาณ เช่นเดียวกับหมวดก่อนหน้านี้ที่มีปริมาณข้อเขียนจำนวนน้อย ดังนั้น จึงไม่สามารถแบ่งเป็นหมวดย่อยได้ ซึ่งผู้เขียนได้แบ่งประเด็นโดยมีขอบเขตครอบคลุม 4 ประเด็น ได้แก่ (1) ประเด็นที่กล่าวถึงภาพรวมของการคลังและงบประมาณ (2) ประเด็นการบริหารรายได้ (3) ประเด็นการบริหารรายจ่าย และ (4) ประเด็นการบริหารหนี้สิน

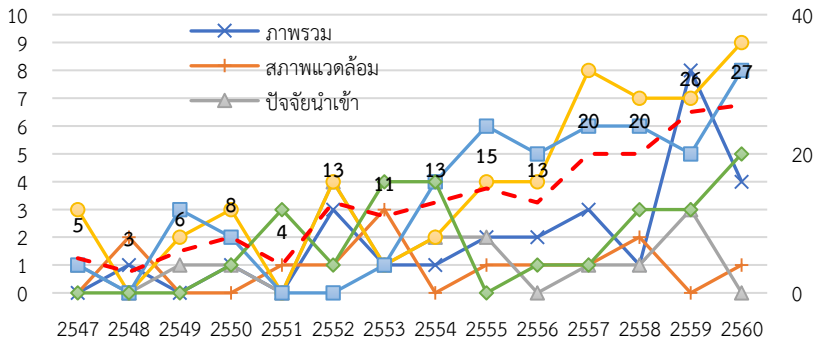
สถานภาพองค์ความรู้ของรัฐประศาสนศาสตร์ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ตั้งแต่ พ.ศ. 2547-2560

ข้อเขียนทางรัฐประศาสนศาสตร์ที่เขียนขึ้นโดยนักวิชาการที่เป็นอาจารย์ในสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ที่สอนอยู่ในมหาวิทยาลัยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประจำปีการศึกษาที่ 1/2560 ซึ่งถูกผลิต ตีพิมพ์ และเผยแพร่ต่อสาธารณะระหว่างปี พ.ศ. 2547-2560 มีจำนวนทั้งสิ้น 346 เรื่อง จากนักวิชาการจำนวน 166 คน ใน 17 มหาวิทยาลัย ได้แก่ มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์ (7 คน, 30 เรื่อง) มหาวิทยาลัยขอนแก่น (13 คน, 37 เรื่อง) มหาวิทยาลัยนครพนม (10 คน, 9 เรื่อง) มหาวิทยาลัยมหาสารคาม (13 คน, 73 เรื่อง) มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี (11 คน, 11 เรื่อง) มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ (10 คน, 9 เรื่อง) มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา (16 คน, 17 เรื่อง) มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ (4 คน, 2 เรื่อง) มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม (17 คน, 62 เรื่อง) มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด (8 คน, 22 เรื่อง) มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย (11 คน, 6 เรื่อง) มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ (8 คน, 34 เรื่อง) มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร (8 คน, 19 เรื่อง) มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ (6 คน, 2 เรื่อง) มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี (11 คน, 5 เรื่อง) มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี (8 คน, 5 เรื่อง) และมหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (5 คน, 3 เรื่อง) โดยข้อเขียนดังกล่าวได้สะท้อนสถานภาพองค์ความรู้ของรัฐประศาสนศาสตร์ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ตั้งแต่ พ.ศ. 2547-2560 ซึ่งแบ่งออกเป็น 4 หมวด ดังนี้

1. หมวดนโยบายสาธารณะ

หมวดนโยบายสาธารณะมีปริมาณข้อเขียนจำนวนทั้งสิ้น 184 เรื่อง ซึ่งหมวดย่อยกระบวนการมีปริมาณข้อเขียนที่มากที่สุด จำนวน 54 เรื่อง หรือร้อยละ 29.35 รองลงมาเป็นหมวดย่อยปัจจัยนำออกมีปริมาณข้อเขียน จำนวน 47 เรื่อง หรือร้อยละ 25.54 รองลงมามีอีกเป็นหมวดย่อยที่กล่าวถึงภาพรวมของนโยบายสาธารณะ จำนวน 27 เรื่อง หรือร้อยละ 14.67 ตามด้วยหมวดย่อยข้อมูลป้อนกลับที่มีปริมาณข้อเขียนจำนวน 26 เรื่อง ร้อยละ 14.13 ต่อด้วยหมวดย่อยปัจจัยนำเข้าที่มีปริมาณข้อเขียน

จำนวน 17 เรื่อง หรือร้อยละ 9.24 และหมวดย่อยสภาพแวดล้อมที่มีปริมาณข้อเขียนน้อยที่สุด จำนวน 13 เรื่อง หรือร้อยละ 7.07 ทั้งนี้ หากมองในภาพรวมแล้ว จะเห็นว่า ในปี พ.ศ. 2560 มีปริมาณข้อเขียนมากที่สุด จำนวน 27 เรื่อง ขณะที่ ปี พ.ศ. 2548 มีปริมาณข้อเขียนน้อยที่สุด จำนวนเพียง 3 เรื่อง ดังภาพประกอบต่อไปนี้

ภาพที่ 1: แสดงภาพรวมและแนวโน้ม หมวดนโยบายสาธารณะ ตั้งแต่ พ.ศ. 2547-2560 โดยแบ่งตามปี

อนึ่ง ข้อเขียนในหมวดนโยบายสาธารณะ แต่ละหมวดย่อยให้ความสนใจศึกษาในประเด็นต่างๆ ดังตารางต่อไปนี้

ตาราง 1: แสดงประเด็นที่ข้อเขียนในหมวดหมวดนโยบายสาธารณะให้ความสนใจ

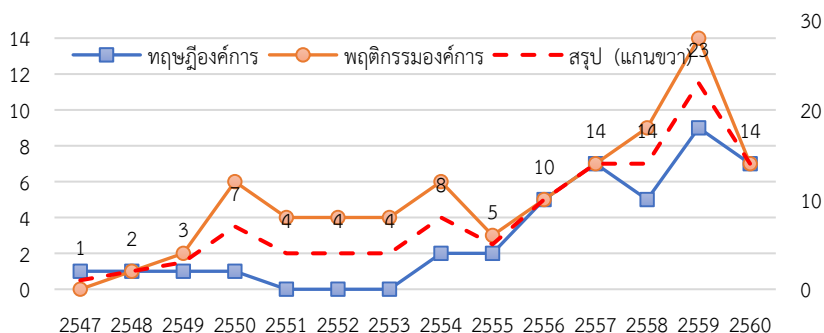
ประเด็นที่ข้อเขียนในหมวดหมวดนโยบายสาธารณะ ให้ความสนใจ	ปริมาณข้อเขียน	
	เรื่อง	ร้อยละ
1. หมวดย่อยภาพรวม	27	14.67
- ประเด็นเกี่ยวกับนโยบายสาธารณะ	27	14.67
2. หมวดย่อยสภาพแวดล้อม	13	7.07
- ประเด็นเกี่ยวกับการจัดการขยะ	1	0.54
- ประเด็นเกี่ยวกับการท่องเที่ยว	1	0.54
- ประเด็นเกี่ยวกับความยากจนและความเหลื่อมล้ำ	1	0.54
- ประเด็นเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	1	0.54

ประเด็นที่ข้อเขียนในหมวดหมวดนโยบายสาธารณะ ให้ความสนใจ	ปริมาณข้อเขียน	
	เรื่อง	ร้อยละ
- ประเด็นเกี่ยวกับนโยบายสาธารณะ	8	4.35
- ประเด็นเกี่ยวกับสังคม	1	0.54
3. หมวดย่อยปัจจัยนำเข้า	17	9.24
- ประเด็นเกี่ยวกับการท่องเที่ยว	4	2.17
- ประเด็นเกี่ยวกับเกษตรกรรม	1	0.54
- ประเด็นเกี่ยวกับเขตเศรษฐกิจพิเศษ	1	0.54
- ประเด็นเกี่ยวกับนโยบายสาธารณะ	8	4.35
- ประเด็นเกี่ยวกับพลังงานทดแทน	2	1.09
- ประเด็นเกี่ยวกับเศรษฐกิจชุมชน	1	0.54
4. หมวดย่อยกระบวนการ	54	29.35
- ประเด็นเกี่ยวกับการจัดการขยะ	4	2.17
- ประเด็นเกี่ยวกับการจัดการภัยพิบัติ	2	1.09
- ประเด็นเกี่ยวกับการท่องเที่ยว	4	2.17
- ประเด็นเกี่ยวกับเกษตรกรรม	3	1.63
- ประเด็นเกี่ยวกับเขตเศรษฐกิจพิเศษ	1	0.54
- ประเด็นเกี่ยวกับความยากจนและความเหลื่อมล้ำ	2	1.09
- ประเด็นเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	6	3.26
- ประเด็นเกี่ยวกับนโยบายสาธารณะ	23	12.50
- ประเด็นเกี่ยวกับเศรษฐกิจชุมชน	3	1.63
- ประเด็นเกี่ยวกับสังคม	3	1.63
- ประเด็นเกี่ยวกับสุขภาพ	1	0.54
- ประเด็นเกี่ยวกับอาหาร	2	1.09
5. หมวดย่อยปัจจัยนำออก	47	25.54
- ประเด็นเกี่ยวกับการคมนาคมขนส่ง	1	0.54
- ประเด็นเกี่ยวกับการจัดการขยะ	2	1.09

ประเด็นที่ข้อเขียนในหมวดหมวดนโยบายสาธารณะ ให้ความสนใจ	ปริมาณข้อเขียน	
	เรื่อง	ร้อยละ
- ประเด็นเกี่ยวกับการจัดการภัยพิบัติ	2	1.09
- ประเด็นเกี่ยวกับการท่องเที่ยว	4	2.17
- ประเด็นเกี่ยวกับการศึกษา	2	1.09
- ประเด็นเกี่ยวกับเกษตรกรรม	2	1.09
- ประเด็นเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	13	7.07
- ประเด็นเกี่ยวกับนโยบายสาธารณะ	12	6.52
- ประเด็นเกี่ยวกับเศรษฐกิจชุมชน	3	1.63
- ประเด็นเกี่ยวกับสังคม	5	2.72
- ประเด็นเกี่ยวกับอาหาร	1	0.54
6. หมวดย่อยข้อมูลย้อนกลับ	26	14.13
- ประเด็นเกี่ยวกับการจัดการขยะ	1	0.54
- ประเด็นเกี่ยวกับการจัดการภัยพิบัติ	1	0.54
- ประเด็นเกี่ยวกับเกษตรกรรม	4	2.17
- ประเด็นเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	2	1.09
- ประเด็นเกี่ยวกับนโยบายสาธารณะ	14	7.61
- ประเด็นเกี่ยวกับเศรษฐกิจชุมชน	3	1.63
- ประเด็นเกี่ยวกับอุตสาหกรรม	1	0.54
รวม	184	100.00

2. หมวดทฤษฎีและพฤติกรรมองค์การ

หมวดทฤษฎีและพฤติกรรมองค์การมีปริมาณข้อเขียนจำนวนทั้งสิ้น 113 เรื่อง ซึ่งหมวดย่อยทฤษฎีองค์การมีปริมาณข้อเขียน จำนวน 41 เรื่อง หรือร้อยละ 36.28 และหมวดย่อยพฤติกรรมองค์การมีปริมาณข้อเขียน จำนวน 72 เรื่อง หรือร้อยละ 63.72 ทั้งนี้ หากมองในภาพรวมแล้ว จะเห็นว่า ในปี พ.ศ. 2559 มีปริมาณข้อเขียนมากที่สุด จำนวน 23 เรื่อง ขณะที่ ปี พ.ศ. 2547 มีปริมาณข้อเขียนน้อยที่สุด จำนวนเพียง 1 เรื่อง ดังภาพประกอบต่อไปนี้

ภาพที่ 2: แสดงภาพรวมและแนวโน้ม หมวดทฤษฎีและพฤติกรรมองค์การ ตั้งแต่ พ.ศ. 2547-2560 โดยแบ่งตามปี

อนึ่ง ข้อเขียนในหมวดทฤษฎีและพฤติกรรมองค์การ แต่ละหมวดย่อยให้ความสนใจศึกษาประเด็นต่างๆ ดังตารางต่อไปนี้

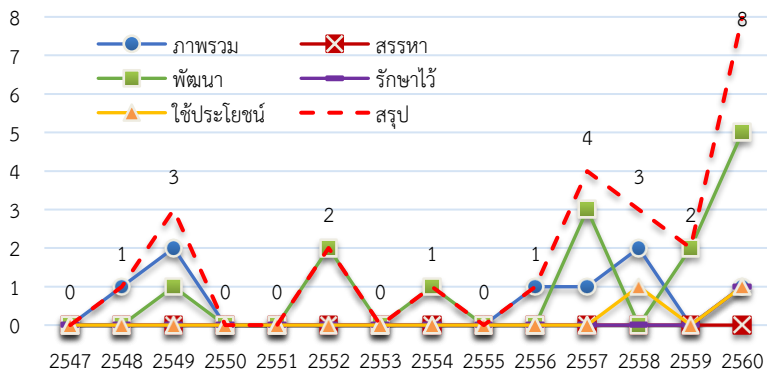
ตาราง 2: แสดงประเด็นที่ข้อเขียนในหมวดทฤษฎีและพฤติกรรมองค์การให้ความสนใจ

ประเด็นที่ข้อเขียนในหมวดทฤษฎีและพฤติกรรมองค์การ ให้ความสนใจ	ปริมาณข้อเขียน	
	เรื่อง	ร้อยละ
1. หมวดย่อยทฤษฎีองค์การ	41	36.28
- ประเด็นที่กล่าวถึงภาพรวมของทฤษฎีองค์การ	19	16.81
- ประเด็นเกี่ยวกับการบริหารงานภาคสาธารณะ	22	19.47
2. หมวดย่อยพฤติกรรมองค์การ	72	63.72
- ประเด็นที่กล่าวถึงภาพรวมของพฤติกรรมองค์การ	3	2.65
- ประเด็นเกี่ยวกับค่านิยม ทศนคติและความพึงพอใจ	16	14.16
- ประเด็นเกี่ยวกับการจัดการความรู้	21	18.58
- ประเด็นเกี่ยวกับการตัดสินใจ	4	3.54
- ประเด็นเกี่ยวกับบทบาท	5	4.42
- ประเด็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำ	8	7.08
- ประเด็นเกี่ยวกับคุณภาพองค์การและประเมิ้องค์การ	3	2.65

ประเด็นที่ข้อเขียนในหมวดทฤษฎีและพฤติกรรมองค์การ ให้ความสนใจ	ปริมาณข้อเขียน	
	เรื่อง	ร้อยละ
- ประเด็นเกี่ยวกับการบริหารความเสี่ยง ความขัดแย้งและการเปลี่ยนแปลง	2	1.77
- ประเด็นเกี่ยวกับจริยธรรม	3	2.65
- ประเด็นเกี่ยวกับแรงจูงใจและขวัญกำลังใจ	7	6.19
รวม	113	100.00

3. หมวดการบริหารทรัพยากรมนุษย์

หมวดการบริหารทรัพยากรมนุษย์มีปริมาณข้อเขียนจำนวนทั้งสิ้น 25 เรื่อง ซึ่งประเด็นเกี่ยวกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์มีปริมาณข้อเขียนที่มากที่สุด จำนวน 14 เรื่อง หรือร้อยละ 56 รองลงมาเป็นประเด็นที่กล่าวถึงภาพรวมของการบริหารทรัพยากรมนุษย์มีปริมาณข้อเขียน จำนวน 8 เรื่อง หรือร้อยละ 32 รองลงมาอีกเป็นประเด็นเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรมนุษย์ จำนวน 2 เรื่อง หรือร้อยละ 8 ตามด้วยประเด็นเกี่ยวกับการรักษาไว้ซึ่งทรัพยากรมนุษย์ที่มีปริมาณข้อเขียนจำนวน 1 เรื่อง ร้อยละ 4 และไม่มีข้อเขียนที่ให้ความสนใจศึกษาประเด็นเกี่ยวกับการสรรหาทรัพยากรมนุษย์เลย ทั้งนี้ หากมองในภาพรวมแล้ว จะเห็นว่า ในปี พ.ศ. 2560 มีปริมาณข้อเขียนมากที่สุด จำนวน 8 เรื่อง ขณะที่ ปี พ.ศ. 2547, 2550, 2551, 2553 และ พ.ศ. 2555 ไม่มีข้อเขียนอยู่เลย ดังภาพประกอบต่อไปนี้

ภาพที่ 3: แสดงภาพรวมและแนวโน้ม หมวดการบริหารทรัพยากรมนุษย์ ตั้งแต่ พ.ศ. 2547-2560 โดยแบ่งตามปี

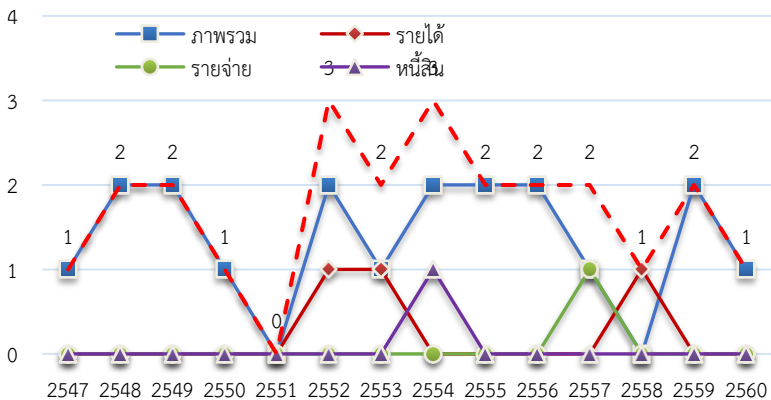
อนึ่ง เนื่องจากปริมาณข้อเขียนในหมวดนี้มีจำนวนน้อย ดังนั้น จึงไม่สามารถจัดให้อยู่ในหมวดย่อยดังเช่นการจัดในสองหมวดที่ผ่านมาได้ อย่างไรก็ตาม ในหมวดนี้จะแบ่งตามประเด็นที่ข้อเขียนเหล่านั้นให้ความสนใจเลย ดังตารางต่อไปนี้

ตาราง 3: แสดงประเด็นที่ข้อเขียนในหมวดการบริหารทรัพยากรมนุษย์ให้ความสนใจ

ประเด็นที่ข้อเขียนในหมวดการบริหารทรัพยากรมนุษย์ให้ความสนใจ	ปริมาณข้อเขียน	
	เรื่อง	ร้อยละ
- ประเด็นที่กล่าวถึงภาพรวมของการบริหารทรัพยากรมนุษย์	8	32.00
- ประเด็นเกี่ยวกับการสรรหาทรัพยากรมนุษย์	0	0.00
- ประเด็นเกี่ยวกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์	14	56.00
- ประเด็นเกี่ยวกับการรักษาไว้ซึ่งทรัพยากรมนุษย์	1	4.00
- ประเด็นเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรมนุษย์	2	8.00
รวม	25	100.00

4. หมวดการคลังและงบประมาณ

หมวดการคลังและงบประมาณมีปริมาณข้อเขียนจำนวนทั้งสิ้น 24 เรื่อง ซึ่งประเด็นที่กล่าวถึงภาพรวมของการคลังและงบประมาณมีปริมาณข้อเขียนที่มากที่สุดจำนวน 19 เรื่อง หรือร้อยละ 79.17 รองลงมาเป็นประเด็นการบริหารรายได้มีปริมาณข้อเขียนจำนวน 3 เรื่อง หรือร้อยละ 12.50 ขณะที่ประเด็นการบริหารรายจ่ายและประเด็นการบริหารหนี้สินมีปริมาณข้อเขียนเท่ากัน จำนวนประเด็นละ 1 เรื่อง ร้อยละ 4.17 ทั้งนี้ หากมองในภาพรวมแล้ว จะเห็นว่า ในปี พ.ศ. 2552 และ พ.ศ. 2554 มีปริมาณข้อเขียนมากที่สุด จำนวนปีละ 3 เรื่อง ขณะที่ ปี พ.ศ. 2551 ไม่มีข้อเขียนอยู่เลย ดังภาพประกอบต่อไปนี้

ภาพที่ 4: แสดงภาพรวมและแนวโน้ม หมวดการคลังและงบประมาณตั้งแต่ พ.ศ. 2547-2560 โดยแบ่งตามปี

อนึ่ง เนื่องจากปริมาณข้อเขียนในหมวดนี้มีจำนวนน้อยดังเช่นหมวดก่อนหน้านี้ ดังนั้น จึงจะแบ่งตามประเด็นที่ข้อเขียนเหล่านั้นให้ความสนใจเลย ดังตารางต่อไปนี้

ตาราง 4: แสดงประเด็นที่ข้อเขียนในหมวดการคลังและงบประมาณให้ความสนใจ

ประเด็นที่ข้อเขียนในหมวดการคลังและงบประมาณ ให้ความสนใจ	ปริมาณข้อเขียน	
	เรื่อง	ร้อยละ
- ประเด็นที่กล่าวถึงภาพรวมของการคลังและงบประมาณ	19	79.17
- ประเด็นเกี่ยวกับการบริหารรายได้	3	12.50
- ประเด็นเกี่ยวกับการบริหารรายจ่าย	1	4.17
- ประเด็นเกี่ยวกับการบริหารหนี้สิน	1	4.17
รวม	24	100.00

กล่าวโดยสรุป ข้อเขียนในหมวดนโยบายสาธารณะมีปริมาณข้อเขียนมากที่สุด รองลงมาเป็นหมวดทฤษฎีและพฤติกรรมองค์กร หมวดการบริหารทรัพยากรมนุษย์ และหมวดการคลังและงบประมาณ ตามลำดับ ดังตารางต่อไปนี้

ตาราง 5: สรุปปริมาณข้อเขียนในแต่ละหมวด

หมวด	ปริมาณข้อเขียน	
	เรื่อง	ร้อยละ
- หมวดนโยบายสาธารณะ	184	53.18
- หมวดทฤษฎีและพฤติกรรมองค์กร	113	32.66
- หมวดการบริหารทรัพยากรมนุษย์	25	7.23
- หมวดการคลังและงบประมาณ	24	6.94
รวม	346	100.00

อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

หมวดนโยบายสาธารณะได้รับความนิยมมากที่สุด ซึ่งผู้เขียนเห็นว่าสาเหตุประการแรกมาจากกรอบการศึกษานโยบายสาธารณะที่มีขอบเขตกว้างขวางเป็นอย่างมาก ประกอบกับการที่นักวิชาการจะให้ความสนใจกับประเด็นใดก็ได้ ขอเพียงให้อยู่ใน

กรอบการศึกษานโยบายสาธารณะ ซึ่งหนึ่งในตัวอย่างที่ชัดเจนเห็นได้จากการที่บทความนี้ได้ประยุกต์ใช้กรอบเชิงระบบของ David Easton (1965 อ้างถึงใน ปิยะพงษ์ บุขบงก์, 2552) และกรอบกระบวนการของ Thomas R. Dye (1981 อ้างถึงใน ปิยะพงษ์ บุขบงก์, 2552) ในการจัดหมวดข้อเขียนทางวิชาการ ทำให้ได้หมวดย่อยไม่ว่าจะเป็นสภาพแวดล้อม ปัจจัยนำเข้า กระบวนการ ปัจจัยนำออก และข้อมูลป้อนกลับ รวมไปถึงการกล่าวถึงภาพรวมของนโยบาย แม้จะมีประเด็นจำกัดบ้างในศึกษาในหมวดย่อยท้ายสุด แต่ในหมวดย่อยอื่นก่อนหน้า กล่าวได้ว่าไม่มีขอบเขตกำหนดไว้ว่าควรศึกษาประเด็นใดภายใต้หมวดย่อยเหล่านั้น จึงทำให้ในหมวดนี้มีประเด็นศึกษาที่กว้างขวางตามไปด้วย และสาเหตุประการถัดมา ผู้เขียนเห็นว่าความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นระหว่างตัวนักวิชาการกับท้องถิ่น/ชุมชนที่เป็นสิ่งทำให้เขาเหล่านั้นเห็นว่าอะไรเป็นปัญหาหรือประเด็นท้าทายที่ควรได้รับความสนใจ พร้อมให้ข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงแก้ไขอย่างเฉพาะเจาะจงในแต่ละพื้นที่ ดังนั้น จึงทำให้การศึกษาในหมวดนี้มีความสะดวกต่อการกำหนดประเด็นและแง่มุมที่จะศึกษา โดยมักจะมาพร้อมกับรูปแบบการศึกษาที่เป็น “กรณีศึกษา” ที่ให้ความสนใจอย่างเฉพาะเจาะจงในพื้นที่ใดพื้นที่หนึ่ง ภายใต้วิธีวิทยาไม่ว่าจะเป็นเชิงปริมาณ เชิงคุณภาพ หรือเชิงผสมผสาน ซึ่งถูกยืนยันด้วยผลการศึกษาที่บทความนี้สะท้อนให้เห็น กล่าวคือ การศึกษาในหมวดนี้มุ่งศึกษาประเด็นเกี่ยวกับนโยบายสาธารณะเป็นหลัก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในขั้นของกระบวนการนโยบายที่กล่าวถึงการกำหนดข้อเสนอแนะ นโยบาย การสร้างความชอบธรรมให้กับนโยบาย อย่างไรก็ตาม การศึกษาในรูปแบบอื่น เช่น การต่อยอดแนวคิดหรือพัฒนากรอบการศึกษานโยบายที่ได้จากการศึกษาแต่ละกรณี การสังเคราะห์ประเด็นหรือศึกษาพัฒนาการรวมไปถึงการเปลี่ยนแปลงด้านนโยบายที่ถูกศึกษามาแล้วในอดีต การมองถึงอนาคตของการศึกษานโยบายสาธารณะในภูมิภาค แม้กระทั่งการศึกษาในรูปแบบอื่นนอกจากนี้ที่มีลักษณะก้าวข้ามการศึกษาในรูปแบบกรณีศึกษาที่มีความเฉพาะเจาะจงแต่ละพื้นที่ ยังมีอยู่อย่างจำกัด ดังนั้น แวดวงวิชาการด้านรัฐประศาสนศาสตร์ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือควรให้ความสำคัญกับการศึกษาในรูปแบบอื่นที่อภิปรายไปแล้วเหล่านั้นด้วย

ผลการศึกษาและการอภิปรายข้างต้นทำให้เห็นว่าหมวดนโยบายสาธารณะเป็นหมวดที่ได้รับความสนใจมากที่สุดจากนักรัฐประศาสนศาสตร์ในภาค

ตะวันออกเฉียงเหนือภายใต้ระยะเวลาที่บทความนี้ได้ศึกษา ซึ่งไม่สอดคล้องกับผลการศึกษาของ วีระศักดิ์ เครือเทพ (2547) ที่ได้คำตอบจากการศึกษาของเขาว่า หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์ของไทยส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับเรื่องการจัดระบบการบริหารภายในภาครัฐเป็นหลัก ซึ่งคำตอบดังกล่าวเป็นการยืนยันว่าในช่วงที่เขาศึกษานั้น แวดวงรัฐประศาสนศาสตร์ไทยยังคงเห็น “ความเป็นระบบราชการ” เป็นแก่นสาร/สาระสำคัญของการศึกษา ดังเช่น พิทยา บวรวัฒนา (2526) ที่ได้ชี้ว่านักวิชาการไทยส่วนใหญ่ตั้งแต่ พ.ศ. 2497-2540 เห็นเพียงเรื่องเกี่ยวกับระบบราชการเท่านั้นที่เป็นปัญหาหรือประเด็นท้าทาย ได้แก่ การปรับปรุงระบบราชการอย่างไรให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้นจนเป็นตัวจักรกลที่ทำหน้าที่พัฒนาประเทศไทยได้อย่างเต็มที่ หรือการเน้นระบบคุณธรรมในการพัฒนาข้าราชการ เช่นเดียวกับ นิศาล พรหมรินทร์ (2552) ที่ชี้ว่าปริศนาหลักของนักรัฐประศาสนศาสตร์ไทยในช่วง พ.ศ. 2498-2552 เป็นเรื่องเกี่ยวกับการจะพัฒนาระบบราชการไทยให้ดีขึ้นอย่างไร ทั้งนี้ แม้จะมีข้อเรื่องที่ผุดนัก หากจะเห็นเป็นเช่นนั้น เนื่องจากเมื่อกล่าวในภาพรวม นั้น ย่อมหมายถึงการเป็นภาพรวมของ “รัฐประศาสนศาสตร์กระแสหลัก” หรือ “รัฐประศาสนศาสตร์กรุงเทพฯ” ที่พยายามติดตั้งให้ทุกกับมลชนของประเทศว่าต้องเป็นไปในทิศทางใด ไม่ว่าจะเป็นการกำหนดทิศทางการเรียนการสอนหรือการกำหนดหลักสูตร การต้องผูกติดกับทุนเจ้าใหญ่ แม้กระทั่งการไม่กล้าออกจาก “พื้นที่ปลอดภัย” ของตัวนักวิชาการเอง เหล่านี้ย่อมทำให้การศึกษารัฐประศาสนศาสตร์ไทยที่ผ่านมายังคงวนเวียนอยู่กับคำว่า ระบบราชการ ระบบคุณธรรม ลำดับขั้นการบังคับบัญชา การทุจริตคอร์รัปชัน ตลอดจนการมีประสิทธิภาพ อย่างไรก็ตาม ในภาพย่อยหรือภาพที่เฉพาะเจาะจงมาที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งการศึกษารัฐประศาสนศาสตร์ภายใต้หมวดหมวดทฤษฎีและพฤติกรรมองค์การ ในช่วง พ.ศ. 2547-2560 ที่ได้รับความนิยมถึงร้อยละ 32.66 นั้น แม้ส่วนใหญ่แล้วกระแสของการศึกษาของหมวดนี้จะไปตามรัฐประศาสนศาสตร์กระแสหลัก กระนั้นก็ตาม ยังมีข้อเชิงอีกบางส่วนซึ่งมีน้อยมาก เช่น ข้อเขียนในประเด็นการจัดการองค์ความรู้ในท้องถิ่น ประเด็นการถอดบทเรียนจากการบริหารงานภาคสาธารณะในท้องถิ่นที่ไม่ใช่เพียงองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เหล่านี้ที่ไม่ได้ให้คุณให้ค่ากับประเด็นระบบราชการเพียงอย่างเดียว ซึ่งข้อเขียนในลักษณะดังกล่าวนอกจากจะได้รับความสนใจในปริมาณที่น้อยแล้ว แทบจะไม่มีข้อเขียนใดเลยที่กล่าวถึงภาพรวม

หรือความเฉพาะเจาะจงขององค์ความรู้ และความสามารถที่จะนำองค์ความรู้ดังกล่าวไปปรับใช้กับพื้นที่อื่นที่มีบริบทที่แตกต่างออกไป มากไปกว่านั้น ดังเช่นหมวดก่อนหน้าที่ไม่ได้มีการสังเคราะห์แนวคิด การศึกษาถึงการเปลี่ยนแปลงในอดีตที่เป็นมารวมถึงมองอนาคตของการศึกษาในหมวดนี้ในแง่มุมมองอีสาน ดังนั้น แฉวงรัฐประศาสนศาสตร์ โดยเฉพาะในอีสาน ควรที่จะขยายปริณิชนของการศึกษาภายใต้หมวดนี้ให้เข้าสู่ปริณิชนเชิงพื้นที่ นั่นคือ ภูมิภาคตะวันออกเฉียงเหนือให้มากกว่านี้ โดยนำเสนอประเด็นที่อิงกับบริบทความเป็นท้องถิ่น ศึกษาอย่างเฉพาะเจาะจงในรูปแบบที่เป็นกรณีศึกษาและนำเสนอการปรับใช้ให้กับพื้นที่อื่น รวมไปถึงควรมีการสังเคราะห์แนวคิดหรือแสดงให้เห็นภาพรวมขององค์ความรู้ผ่านการศึกษาทั้งเชิงกว้างและเชิงลึกซึ่งสอดคล้องกับคำถามการวิจัยของบัญชา พุฒินากุล และวิยุทธ์ จำรัสพันธุ์ (2561: 33) ที่ใช้ในการดำเนินการวิจัยเรื่องกระบวนการนโยบายนโยบายแก้ปัญหาความยากจนไปปฏิบัติขององค์กรภาครัฐในจังหวัดกาฬสินธุ์ว่ารัฐและองค์กรภาครัฐมีการกิจหลักในการพัฒนาสังคมให้เจริญก้าวหน้า แต่ในช่วงครึ่งศตวรรษมาแล้วทำไมคน (โดยเฉพาะอีสาน) ถึงยังจนอยู่ นั่นเอง

การศึกษาในสองหมวดสุดท้าย นั่นคือ หมวดการบริหารทรัพยากรมนุษย์และหมวดการคลังและงบประมาณมีปริมาณข้อเขียนที่น้อยมากเมื่อเทียบกับสองหมวดก่อนหน้า ซึ่งผู้เขียนเห็นว่าสาเหตุหลักที่สามารถข้ออธิบายร่วมกันได้ประการหนึ่งมาจากประเด็นที่จะให้นักวิชาการศึกษานั้นมีอย่างจำกัด ประกอบกับบริบทแวดล้อมที่ไม่เอื้อต่อการให้ศึกษาภายใต้สองหมวดดังกล่าว กล่าวคือ ต้องเข้าใจเบื้องต้นก่อนว่ารัฐประศาสนศาสตร์โดยพื้นฐานแล้วเป็นศาสตร์ที่ว่าด้วยการศึกษาเกี่ยวกับการบริหารงานของภาครัฐทั้งในเชิงทฤษฎีและปฏิบัติ โดยในหมวดการบริหารทรัพยากรมนุษย์ ในประเด็นการสรรหา การรักษาไว้ และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรมนุษย์นั้น จะเป็นไปตามบทบัญญัติ ระเบียบ ข้อบังคับ แม้จะเป็นในส่วนของการปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ก็ยังคงถูกบังคับโดยกฎที่เขียนขึ้นโดยรัฐบาลจากส่วนกลางอยู่ดี เช่นเดียวกันกับในหมวดการคลังและงบประมาณ ในประเด็นการบริหารรายได้ รายจ่าย และหนี้สิน ที่ต้องเป็นไปตามกฎหมาย ดังนั้น การจะศึกษาในประเด็นดังกล่าว ซึ่งเป็นเรื่องใหญ่ระดับประเทศ แม้จะมีบางประเด็นหรือบางแง่มุมที่สามารถศึกษาได้ในระดับที่เล็กลงมา แต่ก็ทำให้นักวิชาการในอีสานมีข้อจำกัดหลายอย่าง ไม่ว่าจะเป็นแหล่งทุน

ความสามารถในการต่อรอง ความสามารถในการเข้าถึงข้อมูล รวมไปถึงความสามารถในการทดลองแนวคิดของตน จึงทำให้ประเด็นดังกล่าวถูกศึกษาในปริมาณที่น้อยมาก อย่างไรก็ตาม ประเด็นที่กล่าวถึงภาพรวมและประเด็นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในหมวดการบริหารทรัพยากรมนุษย์ และประเด็นภาพรวมของการคลังและงบประมาณ ประเด็นเหล่านี้มีลักษณะที่เหมือนกันบางประการ นั่นคือ สามารถศึกษาและให้ความคิดเห็นเชิงวิชาการได้ง่ายกว่าประเด็นอื่นข้างต้น จนทำให้มีปริมาณข้อเขียนที่มากพอสมควร กระนั้นก็ตาม จากผลการศึกษาที่ปรากฏว่าประเด็นเกี่ยวกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เป็นประเด็นหลักของการศึกษาในหมวดการบริหารทรัพยากรมนุษย์ ซึ่งข้อเขียนในประเด็นนี้แทนที่จะเป็นการศึกษาในรูปแบบที่เป็นกรณีศึกษาที่เสนอแนวทางแก้ปัญหาให้ในแต่ละองค์การอย่างเฉพาะเจาะจง ทว่ากลับเน้นหนักไปทำงานเขียนเชิงวิชาการที่นำเสนอแนวคิดของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เสียมากกว่า ซึ่งผู้เขียนเห็นว่าเป็นสัญญาณที่ดีแล้วที่นักวิชาการในอีสานเริ่มให้ความสนใจกับการผลิตงานวิชาการที่เป็นงานเชิงทฤษฎี เพียงแต่ในกรณีนี้ควรที่จะศึกษาในรูปแบบที่เป็นกรณีศึกษาควบคู่กันไปด้วย เพื่อเป็นภาพสะท้อนของแนวคิดหรือทฤษฎีที่ได้นำเสนอ รวมถึงจะได้พัฒนาแนวคิดหรือทฤษฎีให้ได้รับการยอมรับต่อไป อีกทั้งควรให้ความสำคัญและพยายามศึกษาในประเด็นที่มีความท้าทายเพิ่มขึ้นอีกด้วย อนึ่ง ในส่วนของหมวดการคลังและงบประมาณที่ผลการศึกษาปรากฏว่าประเด็นเกี่ยวกับภาพรวมของการคลังและงบประมาณเป็นประเด็นหลักที่ได้รับความสนใจ ซึ่งก็เป็นเช่นเดียวกับประเด็นเกี่ยวกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของหมวดก่อนหน้านี้ ที่นักวิชาการที่ศึกษาในประเด็นนี้เน้นหนักไปที่การนำเสนองานวิชาการเชิงแนวคิดของการคลังและงบประมาณ โดยแทบจะไม่มีการศึกษาในรูปแบบของกรณีศึกษาเลย ดังนั้น ข้อเสนอแนะสำหรับหมวดนี้จึงคล้ายคลึงกับหมวดก่อนหน้านี้

อีกด้านหนึ่งนอกจากข้อเสนอแนะข้างต้น จะเห็นว่าบทความนี้ได้เก็บรวบรวมข้อมูลจากข้อเขียนทางรัฐประศาสนศาสตร์ที่เขียนขึ้นโดยนักวิชาการที่เป็นอาจารย์ในสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ที่สอนอยู่ในมหาวิทยาลัย จำนวน 17 แห่ง ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งการเก็บรวบรวมข้อมูลหรือค้นหาผลงานทางวิชาการนั้น กล่าวได้ว่าเป็นไปอย่างยากลำบาก เนื่องจากความกระจัดกระจายของผลงานวิชาการของนักวิชาการแต่ละคน ถึงแม้จะมีฐานข้อมูลที่เก็บรวบรวมผลงานทางวิชาการที่จัดทำขึ้น

โดยส่วนกลาง อาทิ ฐานข้อมูล ThaiLIS หรือฐานข้อมูล ThaiJO เป็นต้น ก็มีเพียงผลงานเพียงบางส่วนที่ถูกรวบรวมไว้เท่านั้น ดังนั้นแล้ว ผู้เขียนจึงเห็นว่า มหาวิทยาลัยหรือคณะที่นักวิชาการเหล่านั้นสังกัดอยู่ควรจะมีการเก็บรวบรวมผลงานของนักวิชาการในสังกัดของตนอย่างเป็นระบบและมีความเฉพาะเจาะจงในแต่ละสาขา

ประการสุดท้าย จะเห็นว่าทั้งจากผลการศึกษาและการอภิปรายที่ผ่านมาที่ผู้เขียนพยายามให้ภาพซึ่งถูกสะท้อนจากข้อเขียนทางวิชาการที่ถูกศึกษาว่า การศึกษารัฐประศาสนศาสตร์ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ นอกจากจะเป็นไปตามรัฐประศาสนศาสตร์กระแสหลักหรือรัฐประศาสนศาสตร์กรุงเทพฯ แล้ว ก็ยังมีรัฐประศาสนศาสตร์กระแสท้าทายหรือกระแสใหม่ หรือหากกล่าวให้เฉพาะเจาะจงนั้นคือ “รัฐประศาสนศาสตร์กระแสอีสานหรือรัฐประศาสนศาสตร์อีสาน” ที่พยายามแสดงนัยถึงการศึกษาก็ได้รับอิทธิพลหรือเกิดจากพลวัตรของบริบทหรือสภาพแวดล้อมภายในภาคอีสาน ซึ่งไม่ได้หมายถึงเฉพาะการเป็นท้องถิ่นนิยมเท่านั้น หากแต่ยังหมายถึงการแสดงตัวตนถึงความเป็นอีสาน ไปจนถึงการทำทลายและพยายามที่จะออกจากร่มใหญ่ของรัฐประศาสนศาสตร์กระแสหลัก แต่ก็ได้ปฏิเสธอิทธิพลจากบริบทหรือสภาพแวดล้อมภายนอกเสียทีเดียว ในทางกลับกันกลับรับเอาอิทธิพลนั้น และนำเสนอความเป็นอีสานในอีกมิติที่มีความซับซ้อน ลึกซึ้ง และน่าสนใจ อย่างน้อยก็ “กว่า” ความสนใจจากรัฐประศาสนศาสตร์กรุงเทพฯ ดังนั้น ด้วยกระแสเช่นนี้ การศึกษารัฐประศาสนศาสตร์ในอีสานจึงพอมีหวังอยู่ ณ ปลายอุโมงค์บ้างว่าเมื่อกาลเวลาผ่านไปพร้อมกับความเปลี่ยนแปลงของศาสตร์แห่งรัฐประศาสนศาสตร์ในทุกมิติ จนถึงวันที่ออกจากอุโมงค์ รัฐประศาสนศาสตร์อีสานจะเติบโตได้อย่างเต็มที่เป็นแผ่นดินอีสาน หรือมีเช่นนั้นอาจจะแพ้ยตนเองด้วยความไร้น้ำยาของตัวเองก็สุดจะรู้ได้ อนึ่ง ผู้เขียนอยากจะทิ้งท้ายด้วยตารางต่อไปนี้ เพื่อให้ให้นักวิชาการในมหาวิทยาลัยแต่ละแห่งในภาคอีสานเห็นถึงสิ่งที่ควรทำต่อไป ดังความหวังของผู้เขียนที่ได้เขียนบทความนี้ขึ้นมา

ตาราง 6: ปริมาณข้อเขียนในแต่ละหมวด โดยแบ่งตามมหาวิทยาลัย

มหาวิทยาลัย / ปริมาณข้อเขียนในแต่ละหมวด	ปริมาณข้อเขียน (เรื่อง)				
	นโยบาย สาธารณะ	ทฤษฎีและ พฤติกรรม องค์การ	การบริหาร ทรัพยากร มนุษย์	การคลังและ งบประมาณ	รวม
มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์	22	5	3	0	30
มหาวิทยาลัยขอนแก่น	27	7	1	2	37
มหาวิทยาลัยนครพนม	6	1	1	1	9
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม	57	13	3	0	73
มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี	7	2	0	2	11
มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ	3	4	2	0	9
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา	9	4	2	2	17
มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์	1	1	0	0	2
มหาวิทยาลัยราชภัฏ มหาสารคาม	22	34	4	2	62
มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด	5	11	6	0	22
มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย	4	2	0	0	6
มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ	12	9	0	13	34
มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร	2	15	2	0	19
มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์	1	1	0	0	2
มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี	1	1	1	2	5
มหาวิทยาลัยราชภัฏ อุบลราชธานี	4	1	0	0	5
มหาวิทยาลัยราชภัฏ กาฬสินธุ์	1	2	0	0	3
รวม	184	113	25	24	346

กิตติกรรมประกาศ

บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของงานวิจัยเรื่องกระบวนการทัศน์การบริหารจัดการภาคสาธารณะในภาคตะวันออกเฉียงเหนือท่ามกลางพลวัตของปัญหาและประเด็นท้าทายในภูมิภาค ได้รับทุนอุดหนุนและส่งเสริมโครงการวิจัยเพื่อวิทยานิพนธ์และการศึกษาค้นคว้าอิสระของนิสิตระดับปริญญาโท งบประมาณเงินรายได้ ประจำปี 2561 วิทยาลัยการเมืองการปกครอง มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2558). เรื่องมาตรฐานคุณวุฒิระดับปริญญาตรี สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ พ.ศ. 2558. (ออนไลน์) สืบค้นจาก http://www.mua.go.th/users/tqf-hed/news/data6/Bachelor%20of%20Public%20Administration_m1.pdf, เข้าถึงเมื่อ 14 พฤศจิกายน 2560.
- คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม. (2558). ประวัติความเป็นมาของหลักสูตรสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม. (ออนไลน์) สืบค้นจาก http://pa.rmu.ac.th/index.php?option=com_content&view=article&id=22&Itemid=34, เข้าถึงเมื่อ 14 พฤศจิกายน 2560.
- นิศาชล พรหมรินทร์. (2552). **วิวัฒนาการกระบวนการทัศน์รัฐประศาสนศาสตร์ไทย พ.ศ. 2498-2551**, (วิทยานิพนธ์). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- บัญชา พุฒินากุล และวิยุทธ์ จำรัสพันธุ์. (2561). กระบวนการนำนโยบายแก้ไขความยากจนไปปฏิบัติขององค์กรภาครัฐในจังหวัดกาฬสินธุ์, **วารสารการบริหารปกครอง**, 7 (2): 32 – 56.
- ปิยะพงษ์ บุชบงก. (2552). **การกำหนดนโยบายสาธารณะ: กระบวนการทัศน์ แนวทางตัวแบบ กรอบและเทคนิค**. กรุงเทพฯ: เสมาธรรม.

- พิทยา บวรวัฒนา. (2526). **รัฐประศาสนศาสตร์ในประเทศไทย: ผลงานของนักวิชาการไทยสมัยใหม่**. กรุงเทพฯ: พีระพัฒน์.
- วิทยาลัยการเมืองการปกครอง มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. (ม.ป.ป.). **ประวัติวิทยาลัยการเมืองการปกครอง มหาวิทยาลัยมหาสารคาม**. สืบค้นจาก <http://copag.msu.ac.th/th/index.php?BL=aboutcopag/aboutcopag>, เข้าถึงเมื่อ 14 พฤศจิกายน 2560.
- วีระศักดิ์ เครือเทพ. (2547). รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต (MPA): หลักสูตรการศึกษาที่ล้ำหน้าหรือทว่าจะไม่ทันยุค? ใน การประชุมวิชาการรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์แห่งชาติครั้งที่ 5 (พ.ศ. 2547). กรุงเทพฯ: คณะกรรมการสภาวิจัยแห่งชาติสาขารัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์.
- สาขารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี. (2554). **ประวัติความเป็นมาของสาขารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี**. สืบค้นจาก http://politic.ubru.ac.th/index.php?option=com_content&view=article&id=1&Itemid=2, เข้าถึงเมื่อ 14 พฤศจิกายน 2560.
- โสภารัตน์ จารุสมบัติ. (2550). สถานะและความก้าวหน้าสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์. ใน เอกสารประชุมวิชาการรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์แห่งชาติ ครั้งที่ 8 (พ.ศ. 2550), มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์เมืองไทยในระยะเปลี่ยนผ่าน. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

Translated Thai References

- Bhutwanakul, B. and Chamruspanth, B. (2018). Adapting Poverty Solving Policy Implementation to Government Organization in Kalasin Province, **Governance Journal**, 7 (2): 32 – 56.
- Boossabong, P. (2015). **Public Policy Making: Paradigms, Guidelines, Models, Frameworks and Techniques**. Bangkok: Sema Dharma.
- Bowornwathana, B. (1983). **Public Administration in Thailand: Works of**

- Modern Thai Scholars.** Bangkok : Phiraphatthana.
College of Politics and Governance, Mahasarakham University (n.d.).
History of the College of Politics and Governance. (Online),
Retrieved on
<http://copag.msu.ac.th/th/index.php?BL=aboutcopag/aboutcopag> (Accessed when 14 November 2017)
Faculty of Political Science and Public Administration, Mahasarakham
Rajabhat University. (2015). **History of the Public
Administration Program.** (Online), Retrieved on
http://pa.rmu.ac.th/index.php?option=com_content&view=article&id=22&Itemid=34 (Accessed when 14 November 2017)
Jarusombat, S. (2007). Status and Progress in Public Administration. In **8th
National and International Conference on Political Science
and Public Administration.** Bangkok: Thammasart University
Press.
Krueathep, W. (2004). Master of Public Administration (MPA): Advanced
Education Program or Not Modern?. In **5th National and
International Conference on Political Science and Public
Administration.** Bangkok: National Research Council of Thailand.
Ministry of Education. (2015). Thai Qualifications Framework for Bachelor
of Public Administration. (Online), Retrieved on
http://www.mua.go.th/users/tqfhed/news/data6/Bachelor%20of%20Public%20Administration_m1.pdf (Accessed when 14
November 2017)
Prommarin, N. (2009). **The Evolution of Public Administration
Paradigms in Thailand During 1955-2008 A.D.,** Thesis Master of
Public Administration, Chulalongkorn University.
Public Administration, Ubon Ratchathani Rajabhat University. (2011).

History of the Public Administration Program. (Online),

Retrieved on

http://politic.ubru.ac.th/index.php?option=com_content&view=article&id=1&Itemid=2 (Accessed when 14 November 2017)